

DWUZNACZNOŚĆ

Grażyna B. Tomaszewska

DWUZNACZNOŚĆ

Niewygody i dobrodziejstwa opozycji nieczystych

Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego
Gdańsk 2022

Recenzent
dr hab. Krzysztof Biedrzycki, prof. UJ

Redaktor Wydawnictwa
Izabela Pałasz-Alwasiak

Projekt okładki i stron tytułowych
Anna Wołosiak-Tomaszewska

Skład i łamanie
Mariusz Szewczyk

Publikacja sfinansowana ze środków
Prodziekana ds. Nauki i Współpracy Międzynarodowej Wydziału Filologicznego
Uniwersytetu Gdańskiego

© Copyright by Uniwersytet Gdański
Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego

ISBN 978-83-8206-372-1

Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego
ul. Armii Krajowej 119/121, 81-824 Sopot
tel. +48 58 523 11 37, tel. kom. +48 725 991 206
e-mail: wydawnictwo@ug.edu.pl
wydawnictwo.ug.edu.pl

Księgarnia internetowa: wydawnictwo.ug.edu.pl/sklep/

Druk i oprawa
Zakład Poligrafii Uniwersytetu Gdańskiego
ul. Armii Krajowej 119/121, 81-824 Sopot
tel. +48 58 523 14 49

Spis treści

Wobec opozycji nieczystych. Uwagi wstępne	7
Motyli przystanek. Odessa Mickiewicza (<i>Dumania w dzień odjazdu</i>)	17
1. Szczęście i niepokój	17
2. Wysoki lot a motyli przelot	27
3. Miasto iluminacji prawdy niechcianej a rzeczywistość ponowoczesna .	34
4. Mickiewiczowa rozmowa z przeszłością	40
<i>Pan Tadeusz</i> a pochwała niedoskonałości	43
1. Komunikacja między sprzecznościami	43
2. Ambiwalencje estetycznej doskonałości	46
3. O czym opowiada <i>Niedoskonałość</i> ?	50
3.1. Brzydota i moc narracji	50
3.2. Umowność rozdziału piękna i brzydoty	56
4. Opowiedzieć Inność w jednym obrazie	61
5. „...bliższe ludzkiej prawdy proporcje”	67
Mickiewicz i Miłosza polowania na Rzeczywistość	69
1. Polowanie	69
2. Powstrzymane polowanie	72
3. „Dziki łabędź świata nie cel myśliwemu”. Rezygnacje i walki	82
Męka dwuznaczności i egzorcyzmy	91
1. Tęsknota do jednoznaczności	91
2. Męka dwuznaczności	94
3. Egzorcyzmy	98
3.1. Zawieszenie alternatywy	98
3.2. Romantyzm	100
4. Epifanie – szczęśliwe koniunkcje	102
Miejsce dwuznaczne – Grodno Zofii Nałkowskiej	107
1. Poślubiona <i>Panu Tadeuszowi</i>	107
2. Opowiedzieć, by zrozumieć Grodno	116

Opukiwanie Niewiadomej. Reinterpretacje romantycznego mitu Północy w <i>Mojej Europie</i> Jurija Andruchowycza i Andrzeja Stasiuka	125	
1. Wobec Europy Środkowej	125	
2. Na szczęście mamy ruiny. <i>Środkowowschodnie rewizje</i> Jurija Andruchowycza	129	
3. Pamięć i nadzieja	135	
4. Egzorcyzmowanie historii. <i>Dziennik okrętowy</i> Andrzeja Stasiuka	138	
5. Fatamorgana i głód duszy	141	
6. Dopowiedź	145	
Dar niekonsekwencji a dwuznaczność szczęścia:		
Stefan Chwin <i>Kartki z dziennika</i> i Krystyna Lars <i>Proste wiersze o szczęściu</i>	147	
1. Kłopoty i marzenia nie tylko fizyków	147	
2. Poziomy duszy a „żądza spójności”	151	
3. Przeciw pochwyceniu. Marzenie o „trzecim miejscu”	156	
4. Marzenia o pochwyceniu. Móc dotknąć świata...	159	
5. Dwuznaczność szczęścia	162	
Zamknięcie w opozycjach. Stanisław Barańczak w studenckich wprawkach interpretacyjnych		173
O zagrożeniach świata zamkniętego w jednoznacznych opozycjach (uczniowskie wypowiedzi interpretacyjne)		189
1. Marzenie	189	
2. Uczniowskie ucieczki w jednoznaczność	192	
3. Polonista (humanista) a świat	204	
Tak mało czy tak dużo? <i>Dar</i> Czesława Miłosza w szkole		209
1. Przestrzenie interpretacyjne	209	
2. Gimnazjaliści o wierszu Miłosza	215	
2.1. Tak mało	215	
2.2. Tak wiele	218	
2.3. Błogosławieństwo błędu	223	
3. Nie wszystko przesądzone	228	
Bibliografia	231	
Nota bibliograficzna	241	
Indeks osobowy	243	